

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravištvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petič vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petič vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Novi ministrski predsednik.

V soboto dne 28. oktobra je imenoval cesar novega ministrskega predsednika. Naslednik nenadoma preminulemu grofu Stürgkhu je postal dr. Ernest von Koerber, ki je bil od 18. januarja 1900 pa do 31. decembra 1904 že predsednik.

Ko je Koerber takrat prevzel vlado, ki je prej često vladala s § 14, je v svojem nastopnem nagovoru izjavil, da »materialna in kulturna vprašanja s silo trkajo na vrata države. Vlada jih pa ne sme zavračati, ker politiška in narodnostna vprašanja še niso rešena. Zato prosi zbornico, da omeji prepire toliko, da ostane vsaj ena pot za duševni in gospodarski razvoj države, zakaj država mora živeti, je namreč zaščita državljanov.«

Tako je govoril v. Koerber. Koerber se je tudi z vso resnobo poprijel dela. Odpravil je nekaj nedostatkov v uradih, omejil konfiskacije. Delal je na velikem gospodarskem programu glede projekta vodnih cest med Vislo, Dunavom, Odro in Labo; predložil je načrt socialnega zavarovanja poslanski zbornici, ki naj bi končno uvedlo v Avstriji onemoglostno in starostno preskrbo za delavstvo in malo obrtništvo ter odpravilo preveliko razcepjenost bolniškega zavarovanja. Zlasti pa je v sodstvu nastala za njegovega poslovanja kot justični minister velika sprememba, zakaj Koerber je kot minister izdal geslo, da naj sodnik ne bo vezan več le na suhe črke zakona, marveč naj sodi kolikor mogoče po svojem preudarku in upošteva socialne razmere. Za njegove vlade so se uvedle v nekaterih deželnih zborih poleg privilegijskih kurij tudi splošne volilne kurije.

Neznosne razmere v parlamentu zaradi narodnostnih prepиров, ki so tupatam dovajale do skrajne surovosti, je skušal odpraviti s spravnimi konferencami med Čehi in Nemci. Te spravne konference so se silno dolgo vlekle, a do zaključka končno niso prišle.

O novem ministrskem predsedniku pravijo, da je precej odločen in modernejši nego so nekateri drugi birokrati. Leta 1900 je prevzel Koerber vlado v jako neugodnih politiških razmerah, in sedaj te razmere niso ugodnejše. Že ob svojem prvem nastopu je Koerber zahteval: »poslovanje zakonodajstva sodelovanje ljudskega parlamenta«. Vsega ne more en sam mož opraviti, zlasti ker je položaj sedaj še kritičnej nego je bil pred šestnajstimi leti, toda eno smemo pričakovati od novega ministrskega predsednika: da je ostal zvest svojemu načelu, da bo vladal s parlamentom, z ljudstvom za ljudstvo.

Nova vlada sicer vobče ni odločilnega pomena za popolni preokret politiškega stremljenja. Vsekakor pa se smemo nadejati, da se kurz izpremeni in omogoči parlamentarno delovanje ter da se tudi pospeši socialna zakonodaja.

Koerber je sedaj star 66 let. Enajst let ni bil vodilni politik; šele leta 1915.

je postal finančni minister in sedaj drugič ministrski predsednik.

Nobenega dvoma ni, da bo ta sprememba vplivala ugodno na politiški razvoj ter da bo državni zbor zopet jel poslovati. Če tudi ne moremo pričakovati mnogo, je že to velik napredek, da se zopet uvede v Avstriji ustavno življenje. O tem smo prepričani.

Abstinenca v šoli.

Minul teden so prinesli ljubljanski dnevnik vest, da se uvede po kranjskih ljudskih šolah treznostno gibanje, ker narašča moralna pokvarjenost mladine in z ozirom na to, da treba pripravljati že sedaj regeneracijo ljudstva po vojni.

Prvi stavek poročila o dotični enketi nam pove nekaj, kar je malo v zvezi z abstinenco. Kdor logično misli, ta bo sklepal iz tega uvoda, da mladina sedaj pijančuje ter da je zaradi pijanstva nemoralna. A eno ne drugo ni resnično. Vzrok takozvane »moralne propalosti« je nedostatna vzgoja v šoli, še bolj pa javna vzgoja zadnjih let, ki je silno pospeševala sovražstvo, lahkomišelnost in hinavstvo med ljudstvom. Vrhutega pa prihajajo strogi ukazi, prepovedi, pozitivnega dela pa ni, dasi je za »regeracijo ljudstva« res kaj vredno le pozitivno delo.

Že nekaj časa se pojavlja pri nas v vzgoji posebna struja, ki se oddaljuje od načel znanih vzgojiteljev. Vzgoji skušajo dati novejši pedagogi, ki prihajajo bolj in bolj do veljave, zopet znake »dresure«. To je zlo. Vedno smo bili mnenja, da je naloga vzgoje zbuhati v mladini blage čute pravičnosti, strpnosti in značajnosti. Takih čutov pa ne vzgaja »dresura«, marveč le odkritosrčna dobrohotna vzgoja, ki sama v resnici temelji na teh čutih.

Abstinenca je dobra stvar. Vzdrževati se opojnih pijač je priporočljivo iz zdravstvenih in gospodarskih razlogov. Tudi vzgoja mladine k abstinenci je lepa naloga. Po srednjih in ljudskih šolah so zadnja leta že predavali o tem predmetu, kar je gotovo nekoliko vplivalo na mladino. Prihajajo pa z novimi načrti. Uvesti hočejo na šolah organizirano vojno za abstinenco, in sicer nameravajo uvesti krožke, vpisavati mlade abstinente v zlato knjigo, jih hvaliti in odlikovati pred drugimi, ki se ne udeležujejo abstinence gibanja, grajati pijance in jih opisavati kot grde hudobneže.

Ali je to pametna vzgoja? Ne!

Mladina ni za tako vzgojo. Mladina ni samostojna; živi v svoji rodovini in je odvisna popolnoma od družabnih razmer v njej. V šoli se otrok zaobljubi abstinenci, a razmere nanese, da vendar okusi alkohol. Ali bo ta otrok svoj pregrešek utajil, in si bo mislil, potuhnilo se; vsaj nisem mogel ravnati drugače. Drugi otrok bo priznal. Tisti, ki so ostali zvesti, ga bodo zasmehovali, smatrali ga bodo za slabiča. Osramočen bo sedel med tovariši. Pa tudi fanatični vzgojitelji bodo polagoma imeli pred seboj večinoma ne-

opravičeno dve različni vrsti otrok. Vse to je neizogibno. To so trije primeri.

Vsakomur mora biti jasno, da se s tako vzgojo pospešuje hinavska neodkritosrčnost in ubija značaje in samostojnost. Za vzgojo k abstinenci so potrebna predavanja, sistematiška navajanja in navodila.

Zgoraj smo že omenjali smer dobre vzgoje sploh, in kar velja za vzgojo vobče, to velja tudi za vzgojo k abstinenci. Predvsem treba naglašati, da pijanec še ni zločinec, marveč je le siromak. Abstinenca torej ni sovražnica pijancev, pač pa pomoček, ki naj prepreči pijanstvo. Tudi agitacija za abstinenco ne sme gojiti razlike in osebne nasprotstva med ljudmi, v tem primeru med šolsko mladino. Za abstinenco bomo delali le tedaj uspešno, če mladino prepričamo o koristih abstinence in o nesreči, ki jo povzroča pijanstvo. Otroci naj postanejo abstinenti le iz ljubezni in koristi do abstinence čednosti.

Zdi se nam, da načrt ni povsem odkritosrčen, ker ne kaže znaka blagohotne vzgoje, kakršno zahtevajo vsi pedagogi.

Sistem, ki ga propagirajo, je prav pripraven za pospeševanje neodkritosrčnosti, razlike med ljudmi in tudi »moralno« ni najboljši, zakaj prav ekstremna »dresura« poraja najčeste najhujšo »nemoralo«.

Vsak abstinent bi pozdravil vzgojo k abstinenci tudi na ljudskih šolah. A način te vzgoje mora biti vzgojen, ne politiški. Abstinent.

Občni zbor Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

V nedeljo dne 15. oktobra 1916 se je vršil v Ljubljani občni zbor Konsumnega društva za Ljubljano in okolico v restavraciji južnega kolodvora. Zborovanje je vodil sodrug Karl Tekauc, kot načelnik nadzorovalnega odbora. Blagajniško poročilo je podal sodrug Jos. Zupan. Ravnatelj sodrug Anton Kristan je podal poročilo o poslovanju načelstva in delovanju društva. Po njegovem poročilu posnemamo naslednje podatke:

Društvo je imelo deset prodajalen. V dobi od 15. septembra 1915 do 1. julija 1916 so znašali prejemki prodajalen 931.700 K 66 h. Največ se je prodalo blaga v Šiški in sicer za 185.627 K 39 h, najmanj pa v Tržiču (27.308 K 18 h). Najbolj je napredovala Viško-Glinška prodajalna, ki je skupila 123.761 K 29 h. Ta prodajalna je skupila prejšnje leto v 12 mesecih le 72.812 K 71 h. V Viški občini so sploh jako zvesti člani društva. Tudi prodajalna v Rožni dolini v isti občini je imela 36.530 K 60 h prometa. Oddalo je društvo znatne množine blaga, tako na primer 183.000 kg moke, 163.468 kg kruha, 3766 kg zabele, 6966 kg jedilnega člja, 92.599 kg sladkorja, 28.050 kg soli itd. Novih članov je pristopilo 263. De-

leži znašajo 41.564 K 48 h; lastno glavni- ca društva pa 81.299 K 13 h, in sicer je ta glavni- ca naložena v deležih, rezervnem skladu (16.386 K 27 h), dispozicijskem skladu (7238 K 38 h), bolezenskem skladu (9600 K), smrtnem skladu (1010 K), penzijskem skladu (5500 K). Hranilne vloge znašajo 81.788 K 48 h. Posmrtnine se je izplačalo 80 K, štirim vdovam umrlih članov. Bolezenski sklad se še zbiral. Društvo ima 38 uslužbenecv, med njimi samo štiri moške. V vojni je 12 uslužbenecv, med njimi je padel eden (sodrug Režek iz Tržiča), dva sta v ruskem ujetništvu (Zahradnik in Letnar). Čisti dobiček znaša 32.879 K 38 h.

Sodrug Tekauc je poročal o poslovanju nadzorovalnega odbora ter je predlagal odvezo načelstvu. Predložena bilanca je pregledana, v redu in se odobri.

Čisti dobiček se razdeli tako-le: 10 odstotkov (3287 K 93 h) se pripiše rezervnemu skladu, 1 odstotek (328 K 79 h) penzijskemu skladu uslužbenecv, 1000 K bolezenskemu skladu in 250 K podpornemu skladu za delavske organizacije, ostanek (28.012 K 66 h) pa se razdeli kot štiri- odstotna dividenda med člane. Če bi od tega zneska še kaj ostalo, se doda po polovici dispozicijskemu in bolezenskemu skladu.

V načelstvo je bil zopet izvoljen sodrug Dolžnik, v nadzorstvo pa sodrugi Glainig, Tekauc in Colnar, sodrug Pavel Kristan je bil izvoljen nanovo.

Društvo je sklenilo, da za sedaj ne sprejema novih članov, ker utegne delati preglavice že preskrba sedanjih članov. Blago se dobiva namreč vedno težje.

Na občnem zboru so bili zastopani tudi gostje iz Zagorskega in Idrijskega konsumnega društva in nekaj drugih prijateljev in prijateljic združništva. Člani so se na zborovanju udeleževali debat z izrednim in stvarnim zanimanjem, ki kaže razumevanje za proletarsko združno solidarnost. Razvoj združništva pomenja gospodarsko emancipacijo, ki je tudi kos delavskega vprašanja.

Svetovna vojna.

V svetovni vojni ni nobenih posebnih sprememb.

Italijani bombardirajo zopet z vso silo Kras. Zdi se kakor bi hoteli vsekakor doseči prav kmalu nekaj večji uspeh. Razvija se torej deveta soška bitka, ki najbrže ne bo nič zaostajala za dosedanjimi. Obstreljevanje se sicer vrši pretrgoma, kar pa nikakor ne moti braniteljev Krasa, da je ta napad obupni poskus, ki se bo nadaljeval še več dni.

Italijani pa napadajo tudi na Tirolski fronti. Nova italijanska ofenziva namerava razbremeniti Rumunijo.

Rusko bojišče je precej otopelo. Iz severnega dela te bojne črte ni poročil. Pač pa se ponavljajo v Galiciji in v Karpatih ob jako neugodnem vremenu manjši boji, ki so potekali ugodno za centralni državi. Na severnem Sedmograškem ni bojov, pač pa se vrše operacije v južni Sedmograški proti Rumunom. Rusi so poslali svoje čete na pomoč in Rumuni menijo, da bodo utegnili zavarovati mejo pred vpadom centralnih čet. Velik poraz so pa doživeli Rumuni in Rusi v Dobrudži, kjer so izgubili obe glavni oporišči Konstanco in Črnovodo, kakor smo že poročali zadnjič. Tam so zajele Mackensenove čete velikanske zaloge živil in vojnih potrebščin. Rusi in Rumuni se hočejo menda tam še enkrat upreti, ker zopet zbirajo svoje čete.

Falkenhajnova armada, ki operira na Sedmograškem je ujela od 10 oktobra nad 10.000 Rumunov.

Boji se vrše tudi pri Oršavi ob Dunavu.

Iz Bukarešta dohajajo tudi poročila, da primanjkuje Rumunom vojnega materiala, zlasti municije, ter da so izgubili že eno četrtno svoje vojske.

Na **Macedonskem** bojišču se vrše neprestano manjši in večji boji zlasti za Bitolj. V nedeljo so bili zlasti hudi boji ob Črni, kjer so napadli Francozi in Srbi nemške in bulgarske postojanke. Napadi so bili odbiti. Pričakovati je na tem kraju še novih bojov, vendar pa upajo vojna poročila, da Bitolj še ne bo tako hitro v nevarnosti. Italijani so zasedli grški Epir.

Na **Grškem** se razmere niso vobče dosti spremenile. Grčija se je dogovorila z entento. Kralj je dal nove garancije za svojo nevtralnost. Venizelos pa izgublja vpliv pri ententi, to je razvidno iz tega, ker se ententa še vedno dogovarja z vlado, in sicer pod pogojem, da se Venizelistov ne upošteva. Vse Venizeloso-ve pristaše je Grčija izključila iz svoje vojske.

Na **Francoskem** divjajo ljuti boji. Uspehi so običajni. Nemška bojna črta ni omajana; le pred Verdunom so morali prepustiti Nemci popolnoma razstreljene postojanke pri Thaumontu.

Od početka angleško-francoske ofenzive meseca junija so Angleži in Francozi le neznatno premaknili nemško bojno črto na nekaterih mestih. Sicer pa je vojni položaj na tej bojni črti tak, kakršen je bil pred ofenzivo.

Turška poročila pravijo, da so Turki vse ruske napade v Aziji z uspehom zavrnili. Tudi Angležem ob Tigrisu se ne godi nič bolje.

Domači pregled.

Novo avstrijsko ministrstvo. Na predlog novega ministrskega predsednika Koerberja so posli v ministrstvu tako razdeljeni: pravosodje dr. Franc Klein, deželno brambo Friderik baron Georgi, uk in bogočastje dr. Maks baron Hussarek, javna dela Otokar baron Trnka, notranje stvari Ervin baron Schwartzenu, brez naslova: dr. Mihael Bobrzynski, trgovino dr. Franc Stibral, finance Karel Marek, železnice Ernst Schauble in poljedelstvo Henrik grof Clam-Martinič. — Novo ministrstvo je uradniško (izven Clam-Martinič); med ministri so trije profesorji (Klein, Hussarek in Bobrzynski), ki pa so tudi uradniki. Ministri so postali zaradi svoje strokovne izobrazbe.

Ministrski predsednik Koerber je v svojem poslovnem govoru v skupnem finančnem ministrstvu rekel uradnikom, da se bo potrudil, da olajša čimbolj življenje prebivalstva. Pozna velike dolžnosti in veliko odgovornost, toda delal bo za blagostanje prebivalstva in države ter želi, da bi javnost sama spoznala njegove dobre namene. Koerber je s tem označil svoj program. Nadejamo se, da bo novi minister še marsikaj rešil, kar je bilo zamujenega.

Avstrijski državni zbor namerava sklicati nova vlada avstrijska na kratko zasedanje še pred Božičem.

Idrija. V »Delavcu« z dne 2. septembra t. l. smo bili priobčili spomenico, katero je vložil krajevni delavski odbor na željo rudarjev na c. kr. rudniško direkcijo glede preskrbovanja delavcev z živili, podplati in drvni. Na to spomenico je odgovorilo rudniško ravnateljstvo dne 10. oktobra kot sledi:

Štev. 4794.

Lokalnemu delavskemu odboru rudarske zadruga v Idriji.

Na ulogo z dne 26. avgusta 1916 se naznanja: Za aprovizacije delavstva so

se po veljavnih oblastvenih določilih dosedaj oddajala živila v kolikor in v kakoršnih množinah se jih je dobilo. Oddaja gotovih živil čez normirano množino je nedopustno in se tudi od strani delavstva ne sme zahtevati. Vsa druga od rudniškega ravnateljstva preskrbljena živila kot ješprenj, leča, grah, fižol, riž in testenine so se oddajale v obsegu, kolikor se jih je moglo dobiti. Pri- pomni pa se k temu, da sta se vodstvi vojno žitnega prometnega zavoda in aprovizacijske družbe v Ljubljani izjavili, da se hočeta glede na popolnoma nezadostno produkcijo deželnih pridelkov v bližnji okol. Idrije tudi pri tesnih zalogah živil na to mesto posebno ozirati. Razen pri imenovanih dveh zavodih pa se je podpisano ravnateljstvo trudilo dobiti živila tudi potom deželne vlade, okrajnega glavarstva v Logatcu, deželnega odbora, plackomande v Gradcu in aprovizacijske komisije c. kr. namestništva v Trstu. Drva se zamorejo oddajati le v kolikor so na razpolago in si mora torej kot drugod, delavstvo samo drva v gozdu napravljati in dovajati. Glede oglja se je že ponovno povedalo, da se isto lahko pri rudniku dobi. Usnje za obuvala se bode oddajalo kadar ga podpisano ravnateljstvo glasom napovedi dobi na razpolago. Preskrba in razdelitev živil tudi takim osebam, ki ne spadajo k rudniku, se vrši na prošnjo oziroma s privoljenjem politične oblasti; delavstvo pa nima nobene pravice privatne korporacije kot na primer hiralnice na Marofu ali učiteljske gospodinjke šole od prejemanja živil izločevati. Živila se bodo delavstvu tudi v prihodnje oddajala po oblastvenih določilih in po potrebi, zlasti pa v obsegu kolikor se jih bo zamoglo dobiti. Glede prošnje z dne 17. septembra 1916 zadevajoč preskrbovitev ma- sti in slanine se naznanja, da se je v tej zadevi zaprosilo pomoč pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Logatcu.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji.

Predstojnik:

J. Billek, c. kr. dvorni svetnik.

Jesenice. Naše delavstvo kaj rado govori o tem, kaj bo vse treba napraviti po vojni. Nikdar se pa delavstvo ne razgovarja o stanovanjskem vprašanju. Stanovanjske razmere so pri nas izredno slabe, in treba bo kaj ukreniti, da se obrnejo na bolje. Večinoma imajo pri nas stanovanje, spalnico in kuhinjo v enem prostoru, kjer hira pogosto šest do osem oseb. Tako stanovanje seveda ne more biti zdravo, prezračevati se ga ne more dovolj in prebivalci trpe veliko škodo na zdravju. Količkej primerno stanovanje s sobo in kuhinjo pa stane najmanj 20 K na mesec ali še več. Že pred leti je vodstvo bratovske skladnice ponudilo znesek za sezidavo delavskih stanovanjskih hiš. A ker ni bilo edinosti, se je stvar opustila, česar posledice sedaj bolj in bolj občutimo. Zdrava stanovanja bi koristila v dveh smereh: okrepilo bi si delavstvo svoje zdravje in bolniški blagajni bi se izdatki mnogo zmanjšali. — Na Jesenicah imamo tudi tovarniško prodajalno, takozvano »kašto«. Posrežba tam ni popolnoma povoljna, ker so samo štiri strežnice, da si se je sedaj promet v tej prodajalni znatno povečal, ker ima ta prodajalna največjo zalogo. Umestno bi bilo, da bi se blago razdelilo še drugim prodajalnam, ali pa naj bi se pomnožilo strežniško o- sobje. Časih pa tudi zmanjka moke in sladkorja, kar potem še pospešuje obleganje prodajalne, ker ljudje težko čakajo, da pridejo na vrsto. — Vsem članom kovinarske organizacije, se daje na znanje, namreč onim, ki imajo legitimacije za dalj-

za potovanja, naj jih vsakokrat začetkom meseca oddajo v Konsumu, da jih v to določena oseba skupno predloži oblasti v podajšanje. Člani v mrzli valjarni in »dratcugu« jih lahko oddajo tudi sodrugu Nagodetu. — Običajno je pred nekaj dnevi pregledalo nadzorstvo knjige naše organizacije in je našlo vse v redu ter poslovanju izreklo priznanje. Člani dobe nazaj svoje knjižice ob uradnih urah.

Nadaljna oprostitev rudarjev. Rudarji, ki so bili oproščeni do 31. oktobra 1916 vojaškega službovanja so po odredbi vojnega ministrstva zopet oproščeni do 31. januarja 1917. — Dalje se oprostijo vsi tisti za orožje sposobni premogariji, ki so bili dodeljeni po 30. juniju 1916 vojnimi formacijam, in sicer rojstnih letnikov 1872 do 1865. To se zgodi z ozirom na važnost dobave premoga. Ti premogariji se pridele rudarskemu kadru pristojnega vojaškega poveljstva.

Žepni koledar za leto 1917. Ta delavski koledar že izhaja osemnajst let. Priljubljen je delavstvu, zakaj kljub vojni se njegova naklada ni zmanjšala. Letos je izšel ta koledar v treh izdajah: za rudarje, splošni in za železničarje. Obseg koledarja je običajni. V njem se nahajajo aktualni podatki, ki služijo za pojasnila v sedanjem času in prav mnogo gradiva za praktično rabo. Oblika je neznatno manjša nego lani, a papir lep. Posamezni izvod stane K 1.20, po pošti 10 h več. Naročene koledarje uprava že razpošilja. Kdor ga pa še misli naročiti, naj to stori takoj. Pri posameznih izvodih, je najbolje, če se denar pošlje naprej na naslov Založba delavskih koledarjev (Zore Viktor) Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/l. Organizacije dobe pri večjem odjemu popust. Člani društev naj se obrnejo na svoje zaupnike. Na razpolago je le še par sto izvodov.

Informacijski in pomožni urad apro. komisije v Trstu. Ustrezaajoč opetovano izraženi želji, otvori aprovizacijska komisija z jutrišnjim dnevom lasten informacijski in pomožni urad, ki bo posloval v ulici della Borsa št. 2. (v prostorih društva za tujski promet). Vodil bo ta urad c. kr. namestništveni tajnik grof Ernest Dandini, ki bo dalj strankam vsa potrebna pojasnila v aprovizacijskih zadevah. — Urad bo za občinstvo odprt vsak dan od 9. dop. do 1. pop.

O to je hudo: ta aprovizacija! Vsa spehana je pritekla služkinja pred neko vojno prodajalno v Ljubljani. Roke je imela vse močnate, pa jo vpraša znanka: »Ali imaš toliko dela, da si tako upehana. Služkinja ji potoži: »Glej«, pravi, »zamesila sem ravno doma kruh, buhtelnov pa že nisem mogla več dokončati; kar sredi dela sem morala teči sem, da ne zamudim kruha«.

Cene železa. Poročali smo, kako ogromne dobičke je vojna prinesla velikim železarskim družbam. Pa zdí se, da izdelovalci železa nimajo nikdar zadosti. V prejšnjih časih so imeli kartel, da so vzdrževali visoke cene, pred kratkim pa so sklenili, naj vsak izdelovalec železa cene sam določi. To so storili, da bi že itak visoke cene še povišali. Uspeh tudi ni izostal. Vobče so šle cene prav izdatno kvišku. Pred vojno je bilo železo na primer na Dunaju povprek po 20, in 21 K, zdaj je že po 35 K. Kdaj neki bodo imeli železarski magnatje zadosti?

Avstrijsko srednje šolstvo. Listi javljajo, da se v naučnem ministrstvu uvažuje evanualnost, utesniti nekoliko pouk v klasičnih jezikih, da bi dijaki imeli čas se naučiti — madžarskega jezika. Madžarščina naj postane obligaten predmet, morda pa se bo preskrbelo tudi za pouk kakega drugega v Avstriji navadnega jezika.

Svetovni pregled.

Državni zbori zborujejo v Nemčiji in Bulgariji. Zahtevajo rumunjski. V nemškem državnem zboru so razpravljali o nameni vojne in o močnosti skorajšnjega miru. Zlasti so socialni demokrati prav jasno precizirali svoje stališče napram svetovni vojni.

Dvanajst milijard vojnega kredita je zopet dovolil nemški zbor v petek dne 27. oktobra.

Spor med Nemčijo in Norveško. Norveške trgovske ladje so nemški podmorski čolni enako potapljali, če so vozili prepovedano blago za entento. Izdali so bili zato strogo naredbo proti nemškim čolnom. Obravnave pa potekajo mirno in se je nadejati, da se obe državi sporazumeta brez vojne.

20.000 km² rumunskega ozemlja v zaveznških rokah. Švicarski listi poročajo, da se nahaja že 20.000 km² v rokah zmagovitih avstrijskih, nemških in bulgarskih čet.

Reforma občinskega volilnega reda na Ruskem. Minister notranjih del Protopopov je pripravil zakonski načrt, ki ga v prihodnjem zasedanju predloži ruski dumi. Ta načrt reformira samoupravo občin na sledeči podlagi: razširjenje pravic in pristojnosti občin, razširjenje volilne pravice, podelitev volilne pravice ženskam.

Most čez Donavo pri Črni vodi v Dobrudži, veže rumunske železnice s Črnim morjem in z železnico v Dobrudži. Ta most je največji na svetu. Prehod čez Donavo je 23 kilometrov dolg, a v reki je več otokov, ki vežejo posamične dele mosta. Glavni del mosta je 750 metrov dolg, vsi deli skupaj pa so dolgi 4.25 kilometra.

Na Grškem je policija v rokah entente. Preganjati in zapirati je jela državljane centralnih držav.

Grški kralj in ententa. Angleški listi javljajo iz Aten: Na svoji večerajšnji audijenci je francoski poslanik uverjal kralja Konstantina, da se čete iz tistih področij, ki so se odcepila od matere - zemlje, ne obrnejo proti glavnemu mestu. Kralj da je vzel to na znanje, ter odnehal od svojega doseđanjega odpora, privolil v zahteve, ki jih je stavljal francoski admiral Di Fournet. Kralj, da je obljubil, da ukrene vse potrebne odredbe, da razprši vsak dvom entente. Zato da poslednja ne bo več nasprotovala kralju, da bo mogel obdržati prestol in — zvestobo tistih delov dežele, ki so mu ostali zvesti. V teh delih bo nadaljeval politiko nevtralnosti, pri kateri vztraja tudi danes bolj, nego kedaj. — Grške kraje pa, ki so odpadli od matere zemlje, da smatra ententa za svoje zaveznike. Oficialna grška vlada je izjavila svojo blagohotno nevtralnost napram ententi, in kralj da je to izjavil tudi pred francoskim poslanikom. Če to poročilo angleških listov odgovarja resnici, stojimo pred fenomenom, kakršnega še ni videl svet: malo kraljestvo, ki itak v velikem koncertu skoro nič ne tehta, je obenem nevtralnno in nenevtralnno, a nevtralnno del je zopet dvoičen: je skoro nevtralen in »dobrohotno nevtralen« na eno stran, kar po vsej zdravni logiki zopet — ni nevtralnno!! Grška pleše v svoji stiski pravi Vidov ples.

Na angleškem potrebujejo premog. »Bohemija« poroča, da so imeli angleški posestniki premogovniko zborovanje, na katerem je Asquith zahteval, da se mora dobava premoga povečati. Anglija mora podpirati s premogom zaveznice in pa da bo mogla zamenjavati z nevtralnimi državami premog za železo, jeklo in žveplo. Železo in jeklo namerava dobi-

vati Anglija iz Norveške, Švedske in Holandske, žveplo pa iz Španske. Po poročilu ministra je bilo vpoklicanih v vojaško službovanje do junija meseca 1916 285.000 rudarjev, ki jih je nadomestilo le 132.000 drugih delavcev. Vlada med rudarji ne bo več napravila naborov, 11.000 pa jih pošlje z bojišč zopet v premogovnike na delo.

Grey o trajanju vojne. »Vossische Zeitung« poroča: Angleški zunanji minister Edvard Grey se je izrazil napram nekemu nevtralnemu diplomatu: Angleška je v naporu svojih sil že prekoračila vrhunec. Storila je več, kakor vsaka njenih zaveznic. Vojna bo trajala največ še eno leto; tako dolgo mora vsaka evropska država biti pripravljena za obrambo svojih življenskih interesov.

O vojnih smotrih entente razpravlja italijanski socialistični intervencionistični posl. Labriola v »Popola d' Italia«. Po njegovem mnenju je prešla iniciativa v roke entente. Vendar pa še ni blizu konec žrtev in naporov. V najugodnejem primeru utegne biti konec vojne v poletju 1917. To nam izpričujejo — pravi Labriola — različne izjave v ententnih krogih. V Franciji so govorili o tem, da bodo mirovna pogajanja z Nemčijo možna šele tedaj, če Hohenzollern ne bo več vladal. V Italiji so govorili o »koncu Avstrije«. A, biti si moramo na jasnem, da Nemčijo nje ljudski značaj in nje zgodovina dovajata do tega, da usodo države identificira z usodo dinastije, pod katere vodstvom se je iz mnogih malih ustanovila enotna država. Konec dinastije Hohenzollerncev bi torej pomenjal zahtevo, da naj neha državna tvorba, ki predstavlja nemško državo. Oslabljenje Nemčije, ki bi sledilo iz tega, bi dovedlo do nadvlade Rusije v Evropi, torej do nadvlade avtokratskega in birokratskega režima, ki ga vojna ne bo ne omajala in niti ne oslabila. To le mimogrede. Kake posledice pa more imeti, če se postavljajo taki vojni smotri, za vojevanje in trajanje vojne? Labriola pravi, da se samozavest entente opira na dva faktorja, na izčrpanje vojaških rezerv centralnih vlasti in na naraščajočo draginjo, ki jo povzroča blokada. Učinkovanja teh dveh pojavov pa se morejo odpraviti po mehanični in tehnični izpopolnitvi vojnih sredstev. Do danes imata centralni vlasti na tem polju pretežje. Vlasti entente morejo doseči največ to, da store isto kot centralni vlasti. Da bi jo pa prekosile — to se zdi Labrioli izključeno. Ko si bosta obe vojujoči skupini enaki na tehničnih in mehaničnih pomočnikih, se začne šele uveljavljati pretežje na ljudeh in živilih. Labriola ne dvomi potemtakem o izidu vojne (ententi v prilog), ali za vse človeštvo pa je velikanskega pomena, kdaj pride ta izid! Stavljene vojnih smotrov, kakršen je odstranitev Hohenzollerncev, ali uničenje Avstrije, more pa podaljšati vojno nedogledno! Piše: »Ne more se dvomiti o tem, da je skupnost velikanskih interesov in stoletnih izročil, izražajočih se v zgodovinskem razvoju, ki je dovel do državne enotnosti, sposobna za najjačjo obrambo in za najstrašnejši napad, ko se vidi ogroženo v svoji eksistenci. Tega občutka, da se bore za svojo eksistenco, ne smemo zbuhati v državljanih obeh držav. Preprečiti moramo, da bi se v njih utrdilo uverjenje, da hoče četverozeveza uničiti politični organizem, ki mu pripadajo, da hoče zrušiti zgodovinsko tvorbo, katere deli so to, da ju hoče razkosati in podrediti tujim vplivom. To krivo umevanje bi narode napravilo solidarne z njih vlada-ma do uničenja in bi jih sililo do največjega napore sil, da odbijajo napad na njihovo eksistenco. Bržkone si časnikarji, ki pišejo o razkosanju Nemčije in koncu Av-

strije, niso na jasnem glede tega učinka: ravno ta nejasnost je največja zapreka vsakršni mirni diskusiji o izhodnih točkah, ki bi mogle dovesti do miru!»

Ruske izgube v zadnji ofenzivi. Kijevska poročila pravijo, da so Rusi izgubili od 1. junija 1916 padlih, pogrešanih in ranjenih mož 1.797.522; častnikov pa 85.981. Izgube letalcev so se povisale na 49. Med padlimi častniki se nahajata 2 generala, 6 polkovnikov in podpolkovnikov polkovnih poveljnikov. Največ so zopet trpeli jezdeci s Kavkaza in sibirski zbor.

Pred kitajsko - japonsko vojno? Glasom poročila »Russkega Slova«, je Japonska resno odločena, v najkrajšem času pričeti s sovražnostmi proti Kitajski. Pod pretvezo, da pripravlja v Mandžuriji zimske manevre, izvršuje japonsko armadno vodstvo mobilizacijo. Obenem je opozorila japonska vlada v Petrogradu, da pod temi okolnostmi ne more več dobavljati Rusiji vojnega materiala, ker ga rabi sama. Obenem so dobile japonske paroplovne družbe obvestilo, da naj ne sprejemajo nadaljnjih privatnih naročil, ker bo najbrže vse japonsko trgovsko brodogojstvo rekvirirano v vojne svrhe.

Socialno - demokratiške zmage na Norveškem. Iz Kristijanije poročajo listi, da so socialni demokrati na Norveškem prodrli pri občinskih volitvah s 460 kandidati.

Predsednikom Kitajske republike je bil izvoljen Fengkuohang, guverner v Kiangfu.

Čaj ki ne potrebuje **SLADKORJA**, ako se pri-dene čaju „Sida-medeni prašek“ ali pa „Sida-limonadni prašek“ dve do tri kavne žlice Sida praška na skodelico čaja. 1 zavojček „medeni“ stane 35 vin. in „limonadni“ pa 40 vin. Po pošti se pošilja najmanj 12 zavojčkov po povzetju. Za otroke jako priporočljivo, za vojake, izletnike in za domačo rabo. Naroča se pri **JOS. BERDAJS, LJUBLJANA 5, Zeljarska ulica.**

Za prekupce in trgovce pri večjem naročilu popust.

Rudarski koledar za leto 1917

je te dni izšel. Cena mu je K 1.20, po pošti 10 vin. več. Vsebina je bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimpreje naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6. I.

Vestnik organizacij.

Blagajnikom Unije rudarjev! Kljub opetovanim naznanilom zahtevajo blagajniki večkrat izplačilo vojnih in smrtnih podpor, ne da bi vposlali članske knjižice. V vsakem takem slučaju moramo pisati po člansko knjižico, ker ne moremo nakazati ne vojne ne smrtne podpore brez članske knjižice. Blagajnike zato naprošamo, da v vseh takih primerih vpošljejo člansko knjigo obenem centrali.

Vodstvo Unije.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Za jesensko sezono
priporoča tvrdka
Gričar & Mejač
LJUBLJANA, Prešernova ulica 9.

svojo bogato zalogo
izgotovljenih
oblek
za gospode in dečke
ter mične novosti
v konfekciji za
dame in deklice.
Ceniki zastoj in franko.

Žepni koledar za leto 1917

izide ta teden. Cena mu bo K 1.20, po pošti 10 v. več. Vsebina bo bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimpreje naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6. I.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a č l a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše St Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice s pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovan
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Francišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

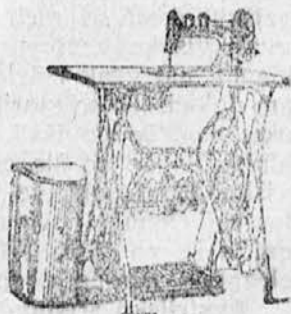
Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe zastoj in franko.